

Стан та тенденції промислового розвитку Львівської області

Розглянуто стан та особливості розвитку промислового комплексу Львівщини за сучасних умов. Досліджено секторальні та територіальні тенденції промислового розвитку в умовах впливу світової фінансової кризи. Визначено фактори, що негативно впливають на розвиток промислового виробництва. Розкрито сутність антикризової програми діяльності органів влади Львівщини в промисловому секторі економіки. Окреслено підходи до стабілізації розвитку промислового виробництва в умовах фінансової кризи.

Ключові слова: промисловий комплекс, тенденції промислового розвитку, фактори розвитку промислового виробництва, стабілізація розвитку промислового виробництва.

Концептуальні засади розвитку промислового комплексу Львівської області визначені в Програмі розвитку промисловості України на 2003-2011 рр. [1] та Стратегії розвитку Львівщини до 2015 р. [2] в контексті створення конкурентоспроможного промислового комплексу, здатного в умовах інтеграції та глобалізації розв'язувати основні завдання соціально-економічного розвитку та утвердження України як високотехнологічної держави.

У світлі сучасних вимог і тенденцій регіонального розвитку економіки, основою промислової політики області є збалансування структури промислового виробництва, створення умов для зростання конкурентних можливостей промисловості, удосконалення інноваційно-інвестиційних механізмів ринкової самоорганізації суб'єктів промислового розвитку, забезпечення раціонального використання регіональних ресурсів, а також прискорення інституційних перетворень.

За останні роки промисловість Львівщини зазнала серйозної структурної трансформації, практично завершено приватизацію та сконцентровано контрольні пакети акцій на приватизованих підприємствах, прийшли іноземні промислові інвестори, впроваджується новий менеджмент. У структурі промислового комплексу Львівської області відбулися кардинальні зміни. Його частка у валовому регіональному продукті становить майже 23%. За потенціалом річного промислового виробництва в області 2761 підприємство з обсягами виробництва до 1 млн. грн., від 1 млн. грн. до 5 млн. грн. – 447 підприємств, від 5 млн. грн. до 20 млн. грн. – 231 підприємство, більше 20 млн. грн. – 113 підприємств.

Механізмами входження у ринкову систему скористалися підприємства харчової, легкої, фармацевтичної, целюлозно-паперової, меблевої, деревообробної, електролампової галузей. На цих підприємствах буквально за декілька років відбулися відчутні зміни в досягненні якісних показників, їх реструктуризація і часткова приватизація сприяла залученню як іноземних, так і внутрішніх інвесторів. Більшість підприємств на початкових етапах співпраці з інвесторами працювала за давальницькими схемами, що принесло свої позитивні результати. В першу чергу – це забезпечення підприємств сировиною, гарантований збут готової продукції, робочі місця для громадян, стабільний соціально-економічний стан, вихід на зовнішній ринок. Понад 100 підприємств вищезгаданих галузей промисловості в міру нарощування обігових коштів самостійно налагоджували процеси виробництва, самоутвердилися як лідери галузі та конкурентоспроможні товаровиробники, що можуть впевнено і стабільно працювати в умовах ринку,

формує загальнообласні фінансово-економічні показники області. Це, зокрема, ВАТ «Калина», ЗАТ «Весна-Захід», ТзОВ «Троттола», СП «Галка-ЛТД», ЗАТ «Ензим», ВАТ «Жидачівський ЦПК», СП «Дунапак-Україна», ВАТ «Галичфарм», ВАТ «Меблевий комбінат «Стрий», ТзОВ «Мебель-Сервіс», ВАТ «Іскра», СП «Кроно-Україна», ТзОВ «Єврошпон» і т.д.

Більшість підприємств машинобудівного комплексу знайшла свою нішу на ринку промислової продукції. Галузь машинобудування, починаючи від 2002 р., отримала підтримку на державному рівні щодо залучення передових, енергозберігаючих технологій, інвестицій та забезпечення ринків збуту готової продукції, які в свій час були втрачені. В даній галузі реалізовано регіональні програми «Шкільний автобус» і «Сільський автобус», програму з виробництва півтороповерхового автобуса «НЕОЛАЗ» (ЛАЗ-5208) підвищеної комфортності. З 2003-2005 рр. працювала Інвестиційна програма «Виробництво вантажних автомобілів, автобусів, комплектуючих виробів і запасних частин до них» на ЗАТ «Львівський автомобільний завод» (нині ЗАТ «ЛЗКТ»).

Налагодження співпраці з іноземними партнерами сприяло збільшенню експорту продукції. Серед підприємств-експортерів галузі відомі підприємства ВАТ «Дрогобицький долотний завод», ВАТ «Дрогобицький завод автомобільних кранів», ВАТ «Іскра», ВАТ «Конвеер», ЗАТ «Авто-навантажувач», ВАТ «Львівський експериментально-механічний завод». Поряд з відомими підприємствами в області створено ряд підприємств за участю іноземного капіталу. Це нові підприємства, які працюють в новому напрямку машинобудування. Зокрема це мережа підприємств, які виготовляють кабельну продукцію для автомобілебудування: ТзОВ «Леоні», ТзОВ «Кабельверк-Львів», ТзОВ «ОДВ-Електрик», ТзОВ «Електроконтакт-Україна», ТзОВ СП «Сферос-Електрон» (виробництво кондиціонерів для автомобільного транспорту), ТзОВ СП «Олнова» (обладнання для переробки сміття).

До 1990 р. пріоритетом приладобудівної галузі були потреби оборони держави, підприємства якої не мали стійких зв'язків і співпраці з цивільними замовниками. Підприємства цього напрямку, можливо, найбільше серед інших відчували негативні наслідки кризи. За часів незалежної України, маючи високий науковий і технічний потенціал, окремі приладобудівні підприємства змінили вектори пріоритетів на співпрацю з Міністерством транспорту України, Держкомзв'язку.

Необхідно зазначити, що не всі підприємства колишнього ВПК знайшли свою нішу на ринку, ряд підприємств до цього часу працюють збитково, окремі перебувають на межі банкрутства. Відомі свого часу підприємства ДП «Львівприлад» – нині у процесі ліквідації, ВО «Полярон» – у процесі приватизації, ВАТ «Львівський завод телеграфної апаратури» у 2007 р. призупинив виробництво реле для залізничної тематики. Розроблена свого часу концепція Міноборони щодо визначення номенклатури продукції та підтримки її виробництва на окремих підприємствах не дала позитивного результату. Реструктуризація великих державних підприємств колишнього військово-промислового комплексу не реалізована у відповідності до концепції розвитку ВПК України. Державні програми, розроблені центральними органами виконавчої влади, мали на меті стимулювання розвитку експортоорієнтованих промислових виробництв, які входили до складу військово-промислового комплексу, активізацію прикордонного та транскордонного співробітництва. Проте внаслідок недостатності фінансування програмні завдання переважно не реалізовані. Разом з тим, реструктуризація окремих підприємств, їх приватизація дала можливість залучити в область як внутрішні, так і зовнішні інвестиції, сприяла створенню спільних підприємств та розвитку середнього і малого бізнесу, прикладом чого є діяльність ВАТ «Іскра» та ЗАТ «Львівський ізоляторний завод».

Позитивна динаміка розвитку промисловості Львівщини відбувається з середини 1998 р. Зріс обсяг виробництва та обсяг реалізованої продукції за діючими цінами з 5301128 тис. грн. у 2000 р. до 20245700 тис. грн. у 2008 р.; продуктивність праці підвищилася на 50 відсотків. З кожним роком в області збільшується відсоток інноваційно активних підприємств. За цим показником Львівщина посідає 7-8 місце серед областей України. Поліпшилася інвестиційна привабливість промисловості. Найпривабливішими для інвесторів є переробна промисловість – 364,7 млн. дол. США, машинобудування – 162,4 млн. дол. США.

Прямі іноземні інвестиції країн світу у промисловість Львівщини станом на 1 січня 2009 р. складають 372866,2 тис. дол. США, що становить більше 40% від загального обсягу вкладених інвестицій в економіку області. Суттєво збільшилася сума інвестицій в основний капітал, із них понад 80% – це власні кошти підприємств.

Загалом, позитивній тенденції розвитку промислового виробництва, яка мала місце в області, сприяли тристороннє соціальне партнерство та взаємна відповідальність у межах співпраці органів виконавчої влади з профспілковими об'єднаннями та об'єднаннями роботодавців Львівщини; реалізація обласної Програми енергозбереження для бюджетної сфери та населення на 2006-2008 рр., заходів у сфері промисловості щорічних Програм соціально-економічного та культурного розвитку області.

Разом з тим, з кінця 2008 р. світова фінансова криза негативно вплинула на розвиток промислового виробництва – у IV кварталі відбулося сповільнення темпів промислового виробництва, за річними результатами обсяг промислового виробництва загалом зріс лише на 0,8% за рахунок зростання на 0,7–7,5% на підприємствах переробної промисловості та на підприємствах із виробництва та розподілення електроенергії (табл. 1). В окремих галузях промислового сектора відбулося зниження обсягів, зокрема на підприємствах із виробництва продуктів нафтоперероблення – на 19,5%, машинобудування – на 8,7%, добувної промисловості – на 3,3% [3].

Збереження ринків збуту та дотримання договірних зобов'язань, випуск конкурентноздатної продукції та її гарантований попит, досягнутий базис щодо зростання виробництва у I півріччі 2008 р., незважаючи на негативний вплив світової кризи, дали змогу завершити рік підприємствам целюлозно-паперової, поліграфічної промисловості та видавничої справи з приростом у 4,1%; галузі з виробництва інших неметалевих мінеральних виробів – на 6,2%; підприємствам легкої промисловості – на 2,3%; з оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини, крім меблів, – на 5,6%; у нафтохімічній промисловості – на 5,2% [4].

У той же час нестабільно працювала галузь з виробництва продуктів нафтоперероблення, де спад виробництва досяг 19,5% через незадовільну роботу основного підприємства галузі – ВАТ НПК «Галичина». Чинниками, які негативно впливають на виробничу діяльність підприємства, є дефіцит обігових коштів через несвоєчасне відшкодування ПДВ та недоотримання у 2008 р. третини потреби сировини за імпортом для завантаження виробничих потужностей.

В результаті зменшилося виробництво мастил і масел інших (на 96,7%), бітуму нафтового і сланцевого, бензину двигунового, мазутів топкових важких, газойлів (палива дизельного), скоротилися обсяги первинної переробки нафти.

Скорочення річної програми промислового виробництва в галузі машинобудування сягнуло 8,7%. При цьому галузь не змогла забезпечити майже п'яту частину щорічних надходжень до бюджету. На результат роботи галузі машинобудування в цілому вплинули показники фінансово-господарської діяльності підприємств під-

Таблиця 1

Темпи приросту, зниження (–) обсягів продукції за основними видами промислової діяльності за 2008 р., (у відсотках)

Види промислової діяльності	Темпи приросту, зниження (–) (у порівнянних цінах)	
	2008 р. до 2007 р.	довідково: 2007 р. до 2006 р.
Промисловість	0,8	12,9
Добувна промисловість:	-3,3	11,6
добування паливно-енергетичних корисних копалин	-3,5	11,7
добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	1,9	9,1
Переробна промисловість:	0,7	13,6
З неї		
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	6,4	11,3
Легка промисловість:	2,3	10,1
текстильне виробництво; виробництво одягу, хутра та виробів з хутра	-11,1	2,3
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	28,2	27,2
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	5,6	11,4
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	4,1	11,4
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	-19,5	-10,5
Хімічна та нафтохімічна промисловість:	5,2	13,4
хімічне виробництво	4,9	11,8
виробництво гумових та пластмасових виробів	5,0	14,3
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	6,2	11,2
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	12,6	29,6
Машинобудування:	-8,7	43,0
виробництво машин та устаткування	6,3	13,0
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	5,3	43,1
виробництво транспортних засобів та устаткування	-23,1	54,9
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	7,5	1,5

* За даними: [3].

галузі із виробництва транспортних засобів та устаткування, які зменшили темпи виробництва на 23,1%. Починаючи з листопада 2008 р. призупинено виробничу діяльність на ВАТ «Дрогобицький долотний завод» (зміна власника підприємства) та ЗАТ «ЛЗКТ» – вимушений простій у зв'язку із відсутністю обігових коштів (відсутність реалізації продукції). Вимушені простої у зв'язку із відсутністю реалізації продукції відбулися на ВАТ «Дрогобицький завод автомобільних кранів» та ДП «Львівський локомотиворемонтний завод» у зв'язку із відсутністю замовлень та фінансовими неплатежами з боку ДП «Укрзалізниця». Враховуючи, що більшість підприємств галузі є виробниками-експортерами, на їх виробничу діяльність вплинуло несвоєчасне відшкодування ПДВ. Штучно створений дефіцит обігових коштів в окремих випадках призвів до створення заборгованості з виплати заробітної плати та вплинув на обсяги завантаження виробництва.

Разом з тим, підприємства підгалузі з виробництва машин та устаткування за період 2008 р. досягнули збільшення темпів на 6,3%, а підгалузь із виробництва електричного та електронного устаткування збільшила обсяги виробництва на 5,3%.

Із суттєвим збільшенням обсягів будівництва за останні роки в області створено ряд підприємств із виготовлення будматеріалів, у тому числі і за участю іноземного капіталу, завдяки чому галузь у 2008 р. досягнула високих показників темпів промислового виробництва.

У IV кварталі 2008 р. промислові підприємства через скорочення обсягів попиту на ринках не змогли реалізувати вироблене, що призвело до накопичення з початку року готової продукції на виробничих складах, зокрема виробів легкої промисловості, а саме трикотажу – на 47,9%, паперу та картону – на 42,1%, столярних виробів – на 57,6%, скляного посуду – на 81,3%, цегли – на 47,8%, електровимірвальних приладів – у 2,4 р. тощо.

На сповільнення темпів приросту обсягів виробництва промислової продукції значною мірою вплинуло скорочення обсягів експортних поставок. Порівняно з 2007 р. скоротилися поставки готових харчових продуктів, деревини та виробів з неї, товарів текстильних, виробів з каменю, гіпсу та цементу, а найбільше – транспортних та шляхових засобів – на 55%, оптичних приладів та апаратів – на 42% [4].

Деактивізація господарської діяльності позначилася на фінансових результатах діяльності галузей. Так, питома вага збиткових промислових підприємств лише за 11 місяців 2008 р. порівняно з 2007 р. зросла на 6,8 процентних пункти, а сума збитків – удвічі і складає 702,4 млн. грн. Серед галузей найбільше зросла кількість збиткових підприємств у легкій промисловості – на 12,5%; оброблення деревини – вдвічі, а збитки зросли з 3,8 до 117,7 млн. грн.; целюлозно-паперовій – на 11,8%, а збитки – з 11,3 до 106,9 млн. грн. Кількість збиткових підприємств галузі з виробництва, розподілення електроенергії, газу та води хоча і скоротилась, проте обсяги збитків зросли майже вдвічі і склали 139,7 млн. грн.

Нестабільність ринкового середовища, звуження асортиментного попиту стали головною причиною зупинки 64 (8,0% від статистично облікованого кола) промислових підприємств області, зменшення експорту продукції, створення заборгованості, в тому числі із виплати заробітної плати [4].

Аналіз рівнів соціально-економічних показників у територіальному розрізі області свідчить про наявність і поглиблення диспропорцій в економічному розвитку територій. Так, саме з цих позицій слід зазначити, що активними у своєму розвитку є Жовківський, Стрийський, Кам'яно-Бузький райони, стабільно розвиваються Жидачівський, Городоцький, Яворівський, Сколівський, Золочівський, Буський, Мостиський райони. Серед міст лідером у розвитку є

обласний центр, стабільно розвивається місто Трускавець. Водночас на низькому рівні економічного розвитку перебувають міста Самбір, Новий Розділ, Борислав та Старосамбірський район.

Якщо визначити виробничі показники як стартові умови економічного розвитку, то більшість територій втратила до 50% свого промислового потенціалу. Так, базові індекси промислового виробництва на макрорівні змінюються у межах 100-112,0%, тоді як варіація у територій за цим показником складає від 130% до 50%. Промисловий сектор економіки є найбільш розвинутий у Жидачівському, Кам'яно-Бузькому, Миколаївському, Яворівському районах. Нижчим він є у Дрогобицькому, Турківському, Старосамбірському районах. У 2008 р. порівняно з 2007 р. обсяг промислового виробництва знизився у восьми районах з двадцяти та чотирьох містах із дев'яти. У м. Львові виробництво промислової продукції знизилося на 0,8%. Суттєво перевищено обсяги виробництва 2007 р. у м. Моршин (у 1,5 разу), а Буському, Пустомитівському районах та містах Самбір і Стрий (у 1,3 разу) [3].

Основними факторами, що несприятливо впливають на розвиток промислового комплексу, є:

- відсутність загальнодержавної стратегії створення потужностей з виробництва складнобудованої техніки та товарів довготривалого споживання;
- низький рівень галузевої та міжгалузевої кооперації;
- відсутність вітчизняної сировинної бази для окремих галузей, що формують основні статті місцевих бюджетів, зокрема легкої, целюлозно-паперової, хімічної та нафтохімічної галузей промисловості;
- недостатня державна підтримка підприємств гірничо-хімічної промисловості у вирішенні питань їх реструктуризації, виконанні заходів з ліквідації непрацюючих підрозділів та відновлення довкілля у зоні їх діяльності.

До основних чинників, які несприятливо впливають на розвиток промислового виробництва, необхідно також віднести дефіцит обігових коштів, несвоєчасність та неповний обсяг відшкодування підприємствам-експортерам ПДВ, зменшення доступу до банківських кредитів. Значна кількість промислових підприємств різних галузей переробної промисловості працює на умовах давальницької сировини та виготовляє експортну продукцію, а зменшення експортних поставок на європейський ринок значною мірою впливає на темпи промислового виробництва.

Відтак, змістом антикризової програми діяльності органів влади Львівщини у 2009 р., затвердженої рішенням Львівської обласної ради №861 від 9 квітня 2009 р. [4], визначено забезпечення *стабілізації* роботи підприємств реального сектора економіки в умовах кризи, з метою реалізації політики реструктуризації та розвитку базових галузей промисловості, енергозбереження та підвищення технологічного рівня промисловості, особливо тих галузей, які відчули найбільший вплив світової фінансової кризи. Вступ України у СОТ зобов'язує також діяти в напрямку формування конкурентних переваг шляхом створення новітніх інноваційних структур або інноваційних кластерів.

У промислому комплексі області на 2009 р. прогнозується зменшення темпів виробництва на 15% (табл. 2), що в 1,8 разу перевищує темпи зниження обсягів валового регіонального продукту в порівняних цінах [4].

У галузі машинобудування очікується зменшення темпів до 20% та у галузі із виробництва продуктів нафтоперероблення до 70%.

Прогнозується утримання темпів зростання у легкій промисловості на рівні 3%, а в галузі з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини, крім меблів, зростання темпів промислового виробництва до 5%.

Таблиця 2

Показники соціально-економічного розвитку Львівської області у 2009 р.

Показники	Одиниця виміру	2007 р. звіт	2008 р. звіт	2009 р. прогноз	2009 р. до 2008р.,%
Обсяги валового регіонального продукту	млн. грн.	25556,5	26067,6	26396,7	101,3
Приріст, зниження (–) обсягів валового регіонального продукту у порівнянних цінах	%	6,3	2,0	-8,5	x
Розвиток реального сектора економіки					
Промисловість					
Обсяги реалізованої промислової продукції у діючих цінах	млн. грн.	16043,5	20245,7	21540,5	106,4
Приріст, зниження (–) обсягів виробництва промислової продукції	%	12,9	0,8	-15,0	x

* За даними: [4] .

У 2009 р. передбачається утримання позитивної динаміки збільшення темпів виробництва у галузі целюлозно-паперового виробництва та видавничої діяльності на 6%, із виробництва інших неметалевих мінеральних виробів (будматеріалів, скло-виробів) – на рівні 4%, у хімічній та нафтохімічній промисловості – на рівні 5%.

Реструктуризація та розвиток базових галузей промисловості, підвищення конкурентоспроможності економіки реалізовуватиметься шляхом:

- реструктуризації і ліквідації підприємств гірничої хімії; подолання соціальних та екологічних наслідків, пов'язаних із закриттям і виробничою діяльністю шахт;
- підвищення технологічного рівня обробної промисловості, стимулювання попиту на інновації, підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів,
- удосконалення регуляторної політики та розвитку конкуренції, підвищення ефективності державного управління, розвитку фінансових ринків;

Зважаючи на зміни, які відбулися у промисловій сфері Львівщини, що значною мірою вплинуло на її соціально-економічне становище, зокрема на динаміку промислового виробництва, заслуговують уваги підходи головного управління промисловості та розвитку інфраструктури Львівської облдержадміністрації до формування промислової політики області, основою яких є:

- промислові пріоритети Львівщини;
- перелік конкурентних продуктів, які можуть стати перспективними у побудові кластерів;
- пропозиції щодо впровадження системи кластерного розвитку промисловості області;
- схема інноваційного зростання Львівщини у сфері промислового виробництва.

Таким чином, комплексне використання кластерної теорії у поєднанні з концепцією інноваційного розвитку може бути методологічною основою перспективного розвитку конкурентоспроможного промислового комплексу області.

В цьому напрямку визначено промислові пріоритети, розроблено нову схему взаємостосунків у промисловому комплексі області та узгоджено їх вектори з загальнонаціональними пріоритетами. Пріоритетами базових галузей визначено машинобудування, приладобудування та хімічну промисловість. Одночасно визначені пріоритети інших галузей, традиційних для Львівщини, – це легка, меблева, деревообробна та харчова промисловість. Враховано можливості провідних підприємств і визначено конкурентні продукти, які можуть стати основою розвитку галузі та забезпечення її конкурентоспроможності в масштабі регіональної економіки; запропоновано механізм створення кластерних систем та їх розвитку, зокрема створення у 2009 р. регіонального кластера лісопромислової галузі. Впроваджуючи нові механізми управління промисловим комплексом, Львівщина має всі шанси адаптуватися до вимог СОТ, забезпечити прискорений інноваційний розвиток усіх сфер економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Державна програма розвитку промисловості на 2001-2011 роки. Міністерство промислової політики України : [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.industry.gov.ua>.
2. Стратегія розвитку Львівщини до 2015 року, затверджена рішенням обласної ради від 13.03.2007 р. №193. : [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua/programs.php>.
3. Економічне і соціальне становище Львівської області за 2008 рік : [стат. бюлетень] / Головне управління статистики у Львівській області. – Львів, 2009 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stat.lviv.ua>.
4. Програма стабілізації соціально-економічного розвитку Львівської області, затверджена рішенням Львівської обласної ради №861 від 9 квітня 2009 року: [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua/programs.php>.

Залуцький І.Р., Ступницький І.Ф. Состояние и тенденции промышленного развития Львовской области.

Рассмотрены состояние и особенности развития промышленного комплекса Львовщины в современных условиях. Исследованы секторальные и территориальные тенденции промышленного развития в условиях влияния мирового финансового кризиса. Определены факторы, неблагоприятно влияющие на развитие промышленного производства. Раскрыта сущность антикризисной программы деятельности властей Львовщины в промышленном секторе экономики. Очерчены подходы к стабилизации развития промышленного производства в условиях финансового кризиса. Ключевые слова: промышленный комплекс, тенденции промышленного развития, факторы развития промышленного производства, стабилизация развития промышленного производства.

Zalutsky I.R., Stupnytsky I.F. State and Tendencies of Lviv Region Industrial Development.

The state and development peculiarities of Lviv Region industrial complex under present-day conditions have been considered. Sectoral and territorial tendencies of industrial development in terms of global financial crisis and the factors which have influenced negatively on industrial production development have been investigated. Essence of the anti-crisis programme of activity of Lviv Region authorities is exposed in the industrial sector of economy. The approaches to stabilization of industrial production development in terms of financial crisis have been outlined.

Key words: industrial complex, tendencies of industrial development, factors of industrial production development, stabilization of industrial production development.

Надійшло 23.04.2009 р.